

Zaterdag 30 januari 1915 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Het vluchtelingenkamp te Ede, dat dezer dagen geopend is, is bestemd voor de beste elementen onder de vluchtelingen, die voor plaatsing in een kamp in aanmerking komen.

In verband daarmee is de inrichting van dat kamp met dat doel in overeenstemming gebracht.

Kleding voor Belgische vluchtelingen.

De centrale commissie tot behartiging van naar Nederland uitgeweken vluchtelingen deelt mede, dat in overleg met de regering, het lid en de tweede secretaris van genoemde commissie, de heer B. J. Veldhuis, tevens lid van het Nederlands comité te Amsterdam, is aangewezen om voor de verdeling van kleren en schoeisel aan Belgische vluchtelingen zorg te dragen.

Het is echter hoogst noodzakelijk, dat de comités in de aanvragen een juiste omschrijving geven van hetgeen verlangd wordt, zoals aantal van mannen-, vrouwen-, en kinderkleding, en nummers voor schoeisel, terwijl de aanvragen moeten worden opgezonden aan het adres van de 2e secretaris, de heer B. J. Veldhuis, te Amsterdam, Kalverstraat 64.

Het Belgische comité.

In het begin van oktober 1914 hadden enige Antwerpse uitgewekenen in Den Haag besloten iedere dag bijeen te komen om de berichten van België mede te delen en de vraagpunten van gemeenschappelijk belang, die zich konden voordoen, te behandelen.

Uit deze kleine groep, die zich weldra uitbreidde met het toetreden van andere landgenoten herkomstig van alle plaatsen uit België, is het Comité Belge de La Haye gesproten, dat thans meer den duizend leden telt.

De commissie heeft thans haar vergaderingen overgebracht naar Groenmarkt 29.

Op de voortdurende aanvragen om de uitgewekenen te hulp te komen op allerlei gebied heeft het comité verschillende commissies uit zijn midden gevormd.

Thans heeft het comité als erebestuur: baron Fallon, Belgische gezant in Den Haag, mr. Fléchet, volksvertegenwoordiger, burgemeester van Warsage, mr. Mod. Terwagne, dokter, volksvertegenwoordiger en gemeenteraadslid van Antwerpen, mr. Fr. Van Cauwelaert, advocaat en volksvertegenwoordiger.

Het bestuur bestaat uit de voorzitters: L. Van de Wauwer, notaris, A. Dupont, advocaat; ondervoorzitter: Ch. Lens, J. Levita; secretarischatbewaarder: Th. Percy; secretaris: L. Laroche; raadsleden C. Creul de Catier, Ch. D'Aoust, A. De Cock, A. L. Gondrexon, J. Gunzburg, A. Hekkers, A. Lemoine, de gepensioneerde commandant F. Leruitte, L. Peters-Hierneaux, Ch. Van Leeckwijck, L. J. Vooz, Ch. Walckiers, M. Walckiers.

Parijs, 29 januari. Officieel bericht van vanmiddag drie uur:

Bij Nieuwpoort heeft onze infanterie vaste voet gekregen op een groot duin.

Een Duits vliegtuig is door ons geschut neergeschoten.

Berlijn, 29 januari. 2394 Belgische burgerlijke gevangenen, tegen wie geen proces voor een krijgsraad aanhangig is gemaakt, mogen naar hun woonplaatsen terugkeren.

Geïnterneerden.

Maandag en dinsdag vertrekken de Belgische geïnterneerden in extratreinen, elk van 1250 man ongeveer, uit Assen naar Oldebroek.

Antwerpen.

Men meldt ons:

De vesting Antwerpen, waaraan de Duitsers nu sinds drie maanden dag in dag uit gewerkt hebben, is weer voorzien van alle mogelijke versterkingswerken, die de moderne oorlogstechniek vereist.

De honderden werklui, die tegen 40 centiemen per uur aan de zuidelijke forten maandenlang 8 uur per dag werkten, hebben de sporen van de beschieting doen verdwijnen: de metersdiep omwoelde aarden wallen zijn weer geëffend, de stukgeschoten stalen koepels zijn verwijderd, de opengereten betonmuren door nieuw pantserwerk vervangen. In de forten van Walem en St. Katelijne Waver, in de forten van Liezele en Breendonk, die ten zuidwesten van de stelling de Rupel en de Schelde beheersen, is reeds sinds enige tijd het zwaar geschut geplaatst, dat gedurende de laatste maand is aangevoerd.

Maar vooral de forten ten noorden van Antwerpen gelegen zijn duchtig versterkt. Het is opmerkelijk, dat de verdediging langs die kant aan de Duitse staf onvoldoende scheen. Het is een feit, dat snel na de bezetting van Antwerpen dadelijk werd begonnen met diepe loopgraven aan te leggen tussen de forten van Kapellen en Stabroek in, voorzien van ruime onderaardse kamertjes van enige meters in

het vierkant, met uitgegraven en bevestigde plaatsen om geschut op te stellen. Sinds de vorige week moeten de noordelijke Scheldeforten ook goed voorzien zijn van zwaar geschut, want geregeld worden vanuit die forten schietoefeningen gehouden.

Het beheersen van de Schelde wordt door de Duitse staf van het grootste gewicht beschouwd; en nog schijnt hij niet tevreden over de verkregen uitslag. Vandaar de vestingoefeningen, waarbij al de Scheldeforten soms dagenlang in volle actie zijn.

Vrijdag jl. werd een honderdtal personen, mannen, vrouwen en kinderen, opgebracht, die hadden willen vluchten over de Hollandse grens. Telkens als deze droeve karavanen, omringd door gewapende soldaten, te Antwerpen aankomen, gaat er een gemompel van verontwaardiging op bij het publiek. Die vrouwen en kinderen, soms met zware pakken beladen, slepen zich voort, afgemat door de lange tocht, een afstand van meer dan veertig kilometer, die zij te voet moeten afleggen. Te Antwerpen worden zij naar de gevangenis gebracht, waar zij soms dagenlang opgesloten blijven. De mannen komen meestal niet meer op vrije voeten.

Sinds 15 dezer, de dag waarop het bedrag van 40 miljoen frank door de provincies betaald werd als eerste maandelijks storting op de oorlogsschatting van 480 miljoen, sinds 15 dezer moet alles wat door de Duitse overheid opgeëist wordt, met klinkende munt betaald worden.

Deze regeling heeft het Belgische publiek enigszins verzoend met het aannemen der oorlogsschatting door de verschillende provinciale raden.

Langzamerhand begint men de grote verandering te merken, die het verplichte betalen van alle door de Duitsers gebruikte waren, in het stadleven gebracht heeft.

Voor de 15^e heeft de militaire overheid op alle paarden, die maar enigszins bruikbaar schenen, beslag gelegd: de laatste zware knollen van de bierbrouwers zijn weggehaald, zodat in verscheidene bierbrouwerijen in de omstreken van Antwerpen het werkvolk moest doorgezonden worden, daar alle vervoermiddelen ontbraken. Bijna alle paarden, ook de logge breedgeschofte Brabantse rossen, worden naar de slagvelden gevoerd. Enkel treft men soms nog in de stille straten magere, hijgende scharminkels aan, die bij paren of met zijn drieën op dikke knobbelpoten voor een wagentje uit hinken. De melkboeren spannen zelfs hun vrouw en kinderen voor de kar, om hun waar naar de stad te zeulen.

De machines uit de metaalfabrieken zijn ook voor de 15^e opgeëist. Deze worden nu langzamerhand naar Duitsland overgebracht. Zodoende heeft de Duitse regering zich een enorme hoeveelheid metaal van beste kwaliteit bezorgd.

Het Antwerpse stadsbestuur doet het onmogelijke om door werkverschaffing de ellende, die van dag tot dag groter wordt, te lenigen. Het heeft o.a. een half miljoen uitgeschreven om de door het bombardement vernielde huizen weer op te bouwen. Ziehier onder welke voorwaarden: elke eigenaar kan een voorschot van ten hoogste 5000 F krijgen, slechts werklieden die ondersteund worden door de steuncomités zullen aan de heropbouw der huizen mogen werken. Men hoopt dat enige honderden werklieden aldus bezigheid zullen vinden.

Voor het einde der maand zal de gemeenteraad van Antwerpen vergaderen om de begroting voor 1915 te bespreken. Het spreekt

vanzelf, dat het een hele kunst zal zijn het budget in evenwicht te houden, daar de opvorderingen miljoenen hebben geslikt, en de inkomsten tot nul zijn gedaald. En toch is de schepen van financiën, Cools, bijgestaan door de nieuw benoemde gemeentesecretaris, Melis, met moed aan het werk gegaan. Zeker mag men verwachten, dat een oorlogslening zal gesloten worden, om het dekken der enorme tekorten zoveel mogelijk tot latere datum te verschuiven. Van een belasting op de ongehuwde mannen of op de afwezigen is geen sprake.

Zaterdag 30 januari 1915 – avondeditie

Voor Belgische onderwijzers.

Het weekblad Het Onderwijs meldt, dat het internationaal bureau van onderwijzersverenigingen tot 22 dezer voor noodlijdende Belgische onderwijzer 55.070,59 ½ gulden heeft ontvangen. Daarvan hebben de Nederlandse onderwijzers niet minder dan 15.924,41 ½ gulden opgebracht. Als men bedenkt, zo zegt het blad, dat zij bovendien een niet te schatten bedrag opbrengen door het huisvesten en voeden van de talrijke in hun gezinnen onder dak gebrachte Belgische collega's met vrouwen en kinderen, dan mag men tevreden zijn over het figuur, dat Nederland ook in dit opzicht maakt.

Denemarken bracht voor het internationaal bureau tot 22 dezer 10.020 gulden op, Roemenië 466 gulden, Noorwegen 1980 gulden, Frankrijk 7143 gulden, Engeland 8354 gulden, Zwitserland 519 gulden, Bulgarije 375 gulden, Nederlands Oost Indië 147 gulden, Nederlands West Indië 362 gulden, Rusland (Finland) 574 gulden, Zweden 10.185 gulden en Spanje 1.022 gulden.

Billijkheidshalve wijst het blad er op, dat Engeland en Frankrijk, evenals ons land, talrijke vluchtelingen in hun land herbergen en ondersteunen.

Belgische uitgewekenen en geïnterneerden.

De heren Franck, voorzitter, en Ryckmans, ondervoorzitter der intercommunale commissie te Antwerpen, hebben gisteren hun opwachting gemaakt bij de minister van binnenlandse zaken en hem namens de stad Antwerpen en de 77 gemeenten, die tot de bevoegdheid der intercommunale commissie behoren, de hartelijke dank van bestuur en bevolking uitgesproken voor de offervaardige hulp aan de Belgische uitgewekenen in het algemeen en aan de Antwerpse uitgewekenen in het bijzonder betoond. Zij hebben aan minister Cort van der Linden medegedeeld, dat 7/8 van de bevolking in de omheining van Antwerpen terug is.

De Antwerpse heren hebben verder een onderhoud gehad met minister Treub, minister Bosboom en minister Posthuma, aangaande onderscheidene vraagstukken van voorziening van levensmiddelen en van bestuurlijk belang voor Antwerpen en omgeving.

Mr. Franck is heden naar het kamp der Belgische geïnterneerden te Zeist en dat te Harderwijk vertrokken en zal ook het vluchtelingenkamp te Nunspeet bezoeken.

Geïnterneerden.

Het Belgische gezantschap in Den Haag heeft 500 gulden ontvangen van de tentoonstelling van huisvlijt van geïnterneerden te Kampen. Dit geld is bestemd voor de noodlijdenden in België.

Voor de Belgen.

Er heeft zich hier te lande een comité gevormd, dat zal trachten de Belgische plattelandsbevolking aan dekens te helpen. De dekens zullen in ons land worden aangekocht en worden voorzien van een Hollandse stempel.

Leden van het comité zijn de heren jhr. W. F. H. van de Poll, opperschenker van hare majesteit de koningin; jhr. I. B. D. van den Berch van Heemstede, lid van de tweede kamer, en L. D. I. L. de Ram, oud lid van de tweede kamer.

De genoegens van het leven in een etappenkommandantur.

Brussel, 25 januari.

Ten behoeve der lezers van onze krant heb ik een reisje ondernomen naar Gent. Meen niet, dat het overdreven is, zo ik dit met enige ophef aankondig, want een reis naar Gent en vooral een verblijf daar zijn in de tegenwoordige tijd werkelijk iets heel bijzonders.

Het bijzondere van het geval laat zich verklaren door het feit, dat Gent in Oost-Vlaanderen ligt en deze provincie Etappenkommandantur is, hetgeen wil zeggen, dat alles daar “en famille” behoort te gebeuren en onbescheiden ogen, vooral die van krantenschrijvers, er onverbiddelijk uit geweerd worden. Het gehele gebied is zo gesloten als een pot, om te voorkomen, dat ook maar het geringste van wat er daarbinnen gebeurt, naar buiten uit zou lekken.

Daarom vind ik tenslotte mijn verblijf daar wel bijzonder en ga ik u er het een en ander over vertellen.

Etappenkommandantur! Weet ge wat dit woord wil zeggen? Zeg gerust neen, want ge kunt er u geen flauwe voorstelling van maken, tenzij ge er zelf het leven hebt bijgewoond.

In theorie is een Etappengebied dat gedeelte van het Okkupationsgebied, dat direct achter het Operationsgebied is gelegen (oef!); een militaire zone dus.

In de praktijk is het een soort provincie, waarvan een oppermachtig heerser het hoofd is. Hier heeft het menselijk leven niet de minste waarde meer, en zijn de rechten van de mens, zijn waardigheid, zijn wil, denkbeeldige begrippen. Eerst hier beseft men ten volle wat de uitdrukking “sous la botte” betekent.

De Etappencommandant, die er aan het hoofd staan, hangt onmiddellijk van Berlijn af; een vaag begrip, waarvan hij gretig gebruik maakt; van daaruit ontvangt hij zijn orders en zelfs de gouverneur-generaal, waarvoor te Brussel iedereen onderdanig buigt, heeft er geen sikkepitje in te brengen.

Hier wordt alles, het gehele leven, aan het militaire ondergeschikt gemaakt en met de woorden “Es ist Krieg” alle discussie afgesneden.

De grenzen van de Etappenkommandantur zijn scherp bepaald en, opdat iedereen het zou weten, aan de muren bekend gemaakt door aanplakbiljetten; de noordelijke grens is die van Zeeuws-Vlaanderen, de oostelijke loopt langs Aalst, enz. Hoe streng zij gesloten zijn kunt ge dagelijks in de krant lezen uit de drama's, die bij de prikkeldraadversperringen te Koewacht, Zelzate en elders worden afgespeeld. Eveneens aan de muren valt het te lezen op welke voorwaarden men zich in het gebied bewegen en mag vestigen. Te voet is de beweging zonder pas veroorloofd, maar nog lang niet langs alle wegen. Voor elk ander vervoermiddel behoeft men een Passierschein, die u trouwens bijna altijd na drie of vier uur wachten geweigerd wordt. Het spreekt vanzelf, dat vreemdelingen hier ongewenst zijn. Alleen de inboorlingen worden er geduld, hoofdzakelijk wel omdat zij “taillables et corvéables à merci” zijn.

Vreemdelingen hebben zich dan ook terstond aan de Kommandantur op te geven, met vermelding van het doel van hun komst, de duur van hun verblijf, alles op straffe van de meest griezelige zaken.

Het leven is er voor de mensen allesbehalve plezierig; materieel gaat het nogal goed, maar op de geest werkt deze toestand neerdrukkend. Toen onze consul zijn postverbinding nog had waren de Gentenaars nog bevoorrecht, zij hadden verbinding met de buitenwereld, maar sedert deze is afgebroken, zijn de mensen, die natuurlijk verwend waren, er nog ellendiger aan toe, daar het voor een moeder beter is van haar zoon geen nieuws te hebben, dan half nieuws. Het smokkelen van brieven, vroeger op grote schaal toegepast, is door de scherpe maatregelen bijna onmogelijk geworden en zelf gaan de mensen ook maar liever niet meer. Men berust liever in zijn verdriet en angst, dan zich aan de grens door een strenge Duitse soldaat hemd of corset te zien uittrekken, om te constateren of daarin ook wat geschreven staat!

Een staaltje van de Duitse slimheid vertelde mij iemand, die te Zelzate zo'n operatie had bijgewoond. Tien, twaalf personen bijeen worden op het hemd na ontkleed, schoenen en kousen doorzocht, maar na afloop pakken zij allen hun paraplu, die zij in de hoek hebben gezet, mee. Die hadden de slimmerds over het hoofd gezien! Men kan ook niet aan alles denken.

Het enige nieuws, dat de Gentenaars bereikte, buiten de berichten hun van Duitse zijde verstrekt, was tot voor korte tijd een der Nederlandse bladen, maar na een homerische strijd van de commandant met drie of vier van onze kranten, is ook deze vreugde de inwoners ontnomen. Ambtelijk werd wel opgegeven, dat dit geschiedde om spionage tegen te gaan, maar ik kan u verzekeren, dat de ware reden van het verbod was, dat onze bladen de Duitse

soldaten de ogen open maakten en daardoor slecht op “het moreel van de troep” werkten.

Kwaad hebben deze troepen het te Gent niet, welke stad als doorvoerstation van en naar het IJzerfront wordt gebruikt. De officieren eten, natuurlijk niet op hun, maar op stadskosten, in de vier, vijf grote hotels en laten het zich aan niets ontbreken, dat verzekeer ik u. Zij besproeien hun maaltijden met de fijnste wijnen, dejeuneren met Bourgogne van negen of tien frank de fles, of met dure Champagnewijnen. Intussen geraken de kelders der eethuizen en wijnhandelaars uitgeput (bij een van dezen rekvisitioneerde men 1600 flessen champagne in één keer) en elke bewoner van Gent, die meer dan 100 flessen in zijn kelder heeft, heeft bevel gekregen op te geven aantal en merken. Wat dit bevel betekent laat zich gemakkelijk raden.

De genoegens der Duitse troepen zijn daarmee niet uitgeput. Talrijke houders van bierhuizen, begin augustus smadelijk verjaagd, zijn weergekeerd en het Kulmbacher en Dortmunder stroomt weer in lokalen, waarvoor het sluitingsuur niet bestaat. Voor de soldaten is het gratis met de tram rijden blijkbaar een onuitputtelijk genot, dat zij zittend willen genieten, al staan er ook oude mensen op het balkon te bibberen.

Geldgebrek is er ook al niet in de krijgskas, want in een Eteppenkommandantur kun je de mensen gemakkelijker beboeten dan elders. Getuige de winkelier, die aan een officier muziek liet uitzoeken en betrappt werd op het hebben van de Marseillaise, hetgeen nog nergens verboden werd. Resultaat: 500 mark boete, of 20 dagen. Ik ga zitten, zegt de ongelukkige. Maar man, je kan boete betalen. Ja, dat weet ik, maar ik heb geen 500 mark. Ik kan hoogstens 150 F bij mekaar krijgen! Nou, geef die dan maar!

De krijgskas wordt ook gevuld door de boeten, die er geheven worden voor het onklaar raken van telegraaf- en telefoondraden, wat de laatste zes weken in Vlaanderen veel voorkomt. De kleinste gemeente moet bloeden. Zie hier een lijstje van zulke boeten, voor de juistheid waarvan ik kan instaan; Gent 100.000 mark, Ledeberg 5000 mark, Destelbergen 30.000 mark, Schellebelle 50.000 mark, Zwevegem 4000 mark, Sint Kruis Winkel 3000 mark, Wachtebeke 3000 mark.

Dat bij zulke toestanden het gewone leven in Gent volkomen onmogelijk is, meldde ik u reeds uitvoerig in een vorig artikel.